

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Dnr M2016/O4128/Nm

Malmö den 2 mars 2017

REMISSVAR: Remittering av Riksstyrelsens utredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

Avfall Sverige är branschorganisationen inom avfallshantering och återvinning. Det är Avfall Sveriges medlemmar som ser till att avfall tas om hand och återvinns i landets alla kommuner. Vi gör det på samhällets uppdrag: miljösäkert, hållbart och långsiktigt. Vår vision är "Det finns inget avfall". Vi verkar för att förebygga att avfall uppstår, att mer återanvänds och att det avfall som uppstår återvinns och tas om hand på bästa sätt. Kommunerna och deras bolag är ambassadör, katalysator och garant för denna omställning.

Avfall Sverige bildades redan 1947 och har omkring 400 medlemmar. Avfall Sveriges medlemmar är kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag och kommunala regionbolag inom avfall och återvinning. Deras kunder utgör Sveriges invånare och en stor del av näringslivet. Genom medlemmarna representerar Avfall Sverige Sveriges befolkning. I Avfall Sverige ingår, som associerade medlemmar, ett hundratal tillverkare, konsulter och privata utförare aktiva inom avfallshantering.

1. Förslagets koppling till Avfall Sveriges generella ståndpunkter

Avfall Sverige stödjer avfallshierarkin som princip för avfallshanteringen. Avfall Sverige anser att avfallshanteringen är en väsentlig del av samhällets infrastruktur.

Vidare anser Avfall Sverige att frågor om avfallshantering ska integreras tidigt i planarbetet. Avfall Sverige anser också att avfallsanläggningar ska lokaliseras, utformas och drivas så att människors hälsa samt miljön skyddas på både kort och lång sikt.

Avfall Sverige konstaterar att förslagen ligger i linje med Avfall Sveriges generella ståndpunkter.

2. Sammanfattning

- Avfall Sverige *välkomnar* vad utredningen uttalar att det enligt utredningens bedömning även framgent ett behov av att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för avfallshantering ska omfattas av hushållningsbestämmelserna.
- Avfall Sverige *välkomnar* också utredningens bedömning att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för avfallshantering i de flesta fall bör anges som områden av väsentligt allmänt intresse.
- Utredningen anser att mark- och vattenområden lämpliga för avfallshantering även ska kunna vara av riksintresse för det fall behovet uppstår. Avfall Sverige anser att det sistnämnda ställningstagandet är en *bra utgångspunkt*, men att det kan *övervägas* om det är tillräckligt att inte i dagsläget föreslå områden för avfallshanteringen som riksintressen.
- Som ett led i att säkerställa att ett väl fungerande nätverk av anläggningar för återvinning och bortskaffande av hushållsavfall upprätthålls *anser Avfall Sverige* att det skulle kunna utgöra ett skäl för att ange mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för avfallshantering som områden av väsentligt allmänt intresse.

3. Bakgrund

Den kommunala renhållningsskyldigheten i 15 kap. 20 § miljöbalken innebär att kommunen har ett ansvar att säkerställa att hushållsavfall och därmed jämförligt avfall samlas in, borttransporteras, återvinns och bortskaffas.

För verkställandet av denna skyldighet är kommunen skyldig att besluta om avfallsföreskrifter, som närmare reglerar hur hushållsavfall ska hanteras i den enskilda kommunen. Föreskrifterna utfärdas med stöd av 15 kap. 38, 39 och 41 §§ miljöbalken samt 74-75 §§ avfallsförordningen (2011:927). Föreskriftsrätten ger den enskilda kommunen stor frihet när det gäller hur den kommunala renhållningsskyldigheten ska verkställas.

Utöver den angivna föreskriftsrätten uppställer lagstiftningen vissa specifika krav på kommunen. Specifika krav regleras bland annat avseende kommunens skyldighet att hantera hushållsavfall som är farligt avfall (35 § avfallsförordningen).

Sverige ligger långt fram vid en internationell jämförelse när det gäller hanteringen av hushållsavfall. Endast 0,8 procent av hushållsavfallet deponerades i Sverige år 2015 jämfört med 34 procent för Europa som helhet. Resten av hushållsavfallet behandlas genom biologisk återvinning (15,5 procent år 2015), materialåtervinning (35,1 procent år

2015) och energiåtervinning med hög energieffektivitet för produktion av värme och el (48,6 år 2015)¹.

Behandlingen av hushållsavfall kräver en mängd olika typer av anläggningar och infrastruktur. Det handlar till exempel om rötningsanläggningar för biologisk återvinning, anläggningar för materialåtervinning, energiåtervinningsanläggningar, anläggningar för behandling av farligt avfall och återvinningscentraler för insamling av grovavfall.

Ytterst styr EU:s avfallshierarki avfallshanteringen (sedan den 2 augusti 2016 lagreglerad genom 15 kap. 10 § och 2 kap. 5 § miljöbalken).

4. Generella kommentarer

Eftersom avfallshanteringen är i ständig utveckling ställs löpande nya krav på behandlingen av hushållsavfall. Detta kräver att mark tas i anspråk och att det finns tillgänglig mark.

Den del av infrastrukturen för avfallshantering som kommer i direkt kontakt med medborgarna kräver en lokalisering som är tillgänglig. Det gäller framför allt de nämnda återvinningscentralerna för grovavfall, som i dagsläget är ca 600 stycken till antalet.

Det är just avseende återvinningscentralerna som avfallssidan i kommunerna ser ökade problem med att få tillgång till attraktiv mark i konkurrens med andra intressen. För att säkerställa att hushållsavfall i form av grovavfall (inklusive farligt avfall och elavfall) samlas in krävs att återvinningscentralerna bereds lägen som är attraktiva och tillgängliga ur medborgarnas perspektiv. I konkurrens med andra intressen upplever ofta avfallssidan i kommunerna att andra intressen ges högre prioritet och att det ibland är svårt att få till lokalisering av återvinningscentraler i attraktiva och tillgängliga lägen.

Utredningen refererar Avfall Sveriges rapport 2013:10 (Avfall i fysisk planering med fokus på överiktsplanering). Precis som konstateras behöver avfallshanteringen beaktas tidigt i planeringsskedet för ianspråktagandet av mark. Rent praktiskt är ett nära samarbete mellan avfalls- och plansidorna i kommunen en framgångsfaktor.

Den i utredningen nämnda 3 kap. 8 § miljöbalken, där anges att *mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för (...) avfallshantering ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.*

Utredningen anger att det enligt utredningens bedömning även framgent finns ett behov av att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för avfallshantering ska omfattas av hushållningsbestämmelserna (det vill säga 3 och 4 kap. miljöbalken). Utredningen konstaterar att det för närvarande inte finns några områden som

¹ <http://www.avfallsverige.se/fileadmin/uploads/Rapporter/sah_2016_webb.pdf>, Besökt 17-02-21.

Naturvårdsverket har bedömt vara av riksintresse för avfallshantering. Utredningens bedömning är därför att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för avfallshantering i de flesta fall bör anges som områden av väsentligt allmänt intresse. Utredningen anser dock att områdena även ska kunna vara av riksintresse för det fall behovet uppstår.

Avfall Sverige anser att det sistnämnda ställningstagandet är en bra utgångspunkt, men att det kan övervägas om det är tillräckligt att inte i dagsläget föreslå områden för avfallshantering som riksintressen.

I EU:s ramdirektiv 2008/98/EG om avfall (som för närvarande är under revidering) anges en självförsörjnings- och närhetsprincip i artikel 16. Principen är inte i dagsläget uttryckligen implementerad i svensk lagstiftning eftersom regeringen i samband med förslag om implementering av nämnda direktiv (prop. 2010/11:125 Nedskräpning) gjorde bedömningen att det inte behövdes någon författningsreglering av principen "eftersom det i Sverige finns ett väl fungerande nätverk av anläggningar för bortskaffande och återvinning av avfall".²

Som nämnts utvecklas emellertid avfallshantering kontinuerligt. Som ett led i att säkerställa att ett väl fungerande nätverk av anläggningar för återvinning och bortskaffande av hushållsavfall upprätthålls anser Avfall Sverige att det skulle kunna utgöra ett skäl för att ange mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för avfallshantering som områden av väsentligt allmänt intresse.

Avfall Sverige välkomnar att utredningen uttalar att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för avfallshantering även ska kunna vara av riksintresse för det fall behov uppstår.

För fortsatta kontakter i dessa frågor hänvisar vi till vår jurist Sven Lundgren, sven.lundgren@avfallsverige.se, telefon 040-35 66 00.

Med vänliga hälsningar,
Avfall Sverige

Claes Thunblad
Ordförande

Weine Wiqvist
VD

² Ds 2009:37 Nya avfallsregler s. 120 samt prop. 2010/11:125 Nedskräpning.